

Rolf Gögler: Zur Theologie des biblischen Wortes bei Origenes, Düsseldorf 1963, str. 400.

Autor postawił sobie za zadanie zrozumienie jaką treść filologiczną, filozoficzną i teologiczną przypisywał Origenes biblijnym wyrażeniom. Nie chodzi zatem w tym dziele o egzegezę stosowaną przez Origenesa, ale o jej podstawę. „Ponieważ Bóg objawia się nie w absolicie, ale w formie względnej, dopasowanej do naszego poznawania, stąd dla Origenesa problemem jest objawione wyrażenie. W związku z tym stawia on głębokie pytanie: w jaki sposób słowo może wyrażać Boga jako pneumę? Rozwiązania dostarcza badanie: ma ono znaczenie jako symbol. Sakramentalność słowa opiera się na głęboko ugruntowanym symbolizmie” (16). Między innymi tym się też tłumaczy alegoryczna i misty-

czna metoda egzegezy origenesowskiej: punktem wyjściowym i docelowym jest niepojęty i niewyraźalny ludzkimi kategoriami Bóg.

W pierwszej części autor przedstawia duchowe i religijne środowisko Origenesa (wpływ greckiej filozofii, żydowskiego i greckiego alegoryzmu, gnostycyzmu itd.). W części drugiej (211 nn) omawia strukturę pośredniczącą słowa między objawieniem a terażniejszością. Autor wykazuje też — obok odczytania się i biegłości w pismach Origenesa — szeroką znajomość współczesnej literatury. Jego zdaniem — swoim alegoryzmem „*Origenes musiał złożyć daninę dla konfrontacji Pisma świętego z myślą współczesnego sobie świata. Mimo to jednak nie jest on ani platonikiem, ani gnostykiem, ani też adeptem Filona. Nie jest również tylko świadkiem kościelnej tradycji. Był on całą swoją istotą nowoczesnym teologiem Kościoła; jako taki ujawnił zakrytą formę Pisma świętego dla swego czasu i przy jego pomocy. Tym sposobem odwieczne prawdy przybliżył do terażniejszości w nowych formach zrozumiałych dla swojej epoki*” (391).

Autor na samym początku pokazał, jak bardzo praca Origenesa była pomocna i konieczna w jego epoce. Metoda jego i jej wyniki — z którymi książka zapoznaje — są i w dzisiejszych czasach nieodzowne dla przeprowadzania wielu dyskusji religijnych.

Ks. T. A. Zajkowski